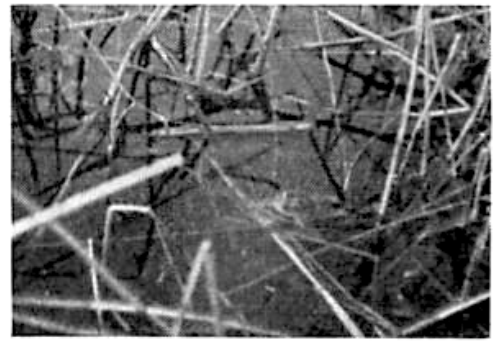

6

6. Vindplaats van rugstreepad.
Aan de duinrand te 's-Gravenhage.

7

7. Detail van het plasje met drijvende pad.
Foto's: J. Th. ter Horst

Verspreiding.

Bufo calamita komt in heel West-Europa voor. Bovendien worden er vondsten in Bohemen en Noord-Italië gemeld.

In ons land komt *Bufo calamita* vrij veel voor. Voor de volledigheid zal ik hier een opsomming geven van vindplaatsen, welke vindplaatsen ontleend zijn aan gegevens uit het Derde Verslag van de Herpeto-Geografische Dienst. Zo worden genoemd: Gaasterland, Zuidwest Drente, de hele kuststrook (behalve bij de Hondsbosse zeevering en het stuk daar ten Noorden van tot Den Helder), het Gooi, de Veluwe, Brabant en vele vindplaatsen op Vlieland, Terschelling, Schiermonnikoog en zelfs op Texel. De Waddeneilanden met de aansluitende Duitse Noordzee-eilanden worden ook door Krefft speciaal genoemd.

Streeknamen.

Tenslotte wil ik hier — in het bijzonder

voor de nieuwe leden — nog enige binnen- en buitenlandse namen voor *Bufo calamita* geven. Wellicht komt het u tepas, als u met vakantie gaat?

In Nederland bestaan er voor *Bufo calamita* o.a. de volgende namen: rugstreep-, kleine-, stinkende-, kruis-, duin- en groene pad. Zoals de namen al aangeven zal men hier en daar de verschillende, soorten wel niet goed uit elkaar kunnen houden!

In Duitsland draagt *Bufo calamita* de naam: Kreuzkröte; in België (Vlaanderen): Riet- of Kruispad; in Engeland: natterjack toad (of Running toad). In Frankrijk: Crapaud calamite of Crapaud des joncs. Streeknamen zijn ons uit genoemde landen uiteraard niet bekend en hier ligt dus een mooi terrein braak voor: dié „*Lacerta*“-leden, die het buitenland gaan bezoeken! En wellicht kunnen onze Belgische vrienden ons nog aan enkele Vlaamse en/of Waalse namen helpen?

Kweekproeven met hagedissen

door Th. De Vleeschauer, Merksem (België)

Het kweken van reptielen wordt betrekkelijk weinig beoefend. Waarom dit zo sporadisch geschiedt is mij niet duidelijk. Het is bekend, dat dit werk niet altijd van een leien dakje gaat, maar dit zou juist voor een ras-echte liefhebber een aansporing moeten zijn om het toch te proberen.

Ook het feit, dat er — financieel gezien — geen voordelen zijn te behalen, mag voor de ware liefhebber geen reden vormen zich te laten afschrikken; anders verdient hij niet het praedicaat „liefhebber“. In ieder geval staat vast, dat voor het kweken van reptielen geen grote uitgaven behoeven te worden gemaakt, zodat deze bezigheid onder ieders bereik valt, hetgeen men nu niet bepaald kan zeggen van vele andere liefhebberijen.

Geeft een eenvoudige hagedis, die men zelf uit eieren heeft gekweekt, dikwijls niet meer voldoening dan een duur gekocht exotisch dier?

Welk een spannende bezigheid het kweken

van reptielen is, kan men zich eerst realiseren wanneer men alles zelf heeft beleefd, terwijl de nodige experimenten het bovendien nog aantrekkelijker maken. De terrariumhouder heeft een bijna onontdekt gebied tot zijn beschikking en moet dus dikwijls noodgedwongen nieuwe wegen bewandelen.

Inrichting kweekbak.

Als oud-aquariumhouder had ik mij voor- genomen ook eens met hagedissen te gaan kweken. Daarbij ben ik van de gedachte uitgegaan dat dit het beste kon gebeuren in een daarvoor speciaal ingerichte kweekbak. Geen terrarium met rotsen en beplanting — dus ingericht volgens de algemeen gebruikelijke methode — maar een bak met alleen de allernoodzakelijkste inhoud, te weten: zand, één schuilplaats en de dieren. Het meest geschikt vond ik een oud aquarium waarvan ik bij de beide zijruiten van onderen een strook van 10 cm

wegsned. Deze stroken verwijderde ik, terwijl ik de ontstane openingen afsloot met gaas, dat werd vastgezet met stopverf. Dit terrarium met zijn geringe afmetingen, nml. lang 63, breed 30 en hoog 30 centimeter, moest dienen voor de Smaragdhagedis (*Lacerta viridis*).

Als bodemgrond gebruikte ik een vulling van matig vochtige bladaarde, waarbij de bodem opliep ter ene zijde tot een hoogte van circa 20 centimeter en ter andere zijde afliep tot een hoogte van slechts 3 centimeter, welk gedeelte werd bedekt met een stuk boomschors. Waar de aarde hoog opliep was de plek waar de dieren zich overdag konden zonnen, terwijl het lage gedeelte met boomschors tot nachtverblijf diende.

Een ruimere bak heeft stellig voordelen ten opzichte van de mogelijkheid er iets moois van te maken, doch een klein terrarium is m.i. doelmatiger. Men kan de dieren gemakkelijker behandelen, hen beter waarnemen, terwijl zij bovendien sneller tam worden en beter eten. In het kort gezegd: de verzorging kan intensiever geschieden. Een ander terrarium met afmetingen lang 50, breed 23 en hoog 30 centimeter diende als verblijf voor de muurhagedis (*Lacerta muralis*) uit Italië.

Deze twee terraria stonden opgesteld in mijn werkplaats op het Zuiden, onder een vast dak van draadglas. De zon moest derhalve door twee ruiten dringen alvorens de hagedissen te kunnen bereiken. Erg rustig is het in mijn werkplaats — een diamantslijperij — niet. In een ruimte van 28 m² draaien nml. negen motoren, waaronder één van een halve en één van driekwart pk, terwijl er tevens acht man personeel plus de schrijver gedurende de werkuren verblijven. Het geluid van de werktuigen is wel 50 meter buiten de slijperij hoorbaar; er wordt gerookt, gezongen en gelachen, terwijl mijn kater soms de gekste toeren boven op de terraria uithaalt! Lezer, u bemerkt, erg precies werden de hagedissen niet verzorgd. Met beide soorten heb ik in die werkplaats gekweekt, en met succes.

Nu zal ik in het bestek van dit artikel slechts mijn ervaringen weergeven met de kweek van de Smaragdhagedis (*Lacerta viridis*), omdat de kweek met *Lacerta muralis* niet veel van die met *viridis* afweek. Slechts waar afwijkingen ten opzichte van de kweek met *viridis* werden geconstateerd, zal ik de soort *muralis* apart noemen.

Bevolking.

In het terrarium werden aanvankelijk zes Smaragdhagedissen geplaatst, vier ♀ en twee ♂. Al spoedig kon men constateren, welke dieren ongeschikt voor de kweek zouden zijn. Van de zes stuks verwijderde ik de drie minst temperamentvolle dieren, te weten twee ♀ en één ♂, die in een

groter, flink beplant terrarium van 60 x 80 x 60, werden geplaatst. Maar ook in dat terrarium leverde dit niet het minste resultaat op. Het is misschien aardig te verhalen, op welke wijze de ♂ zijn ♀ koos uit de twee beschikbare exemplaren, die onderling in grootte erg verschilden. Het was leuk om te zien hoe de ♂ een imponerende aannam, daarbij een hoge „buffelrug“ opzette en op deze wijze paraderend de ♀ naderde om haar daarna wederom blijkbaar onverschillig te ontwijken. De kleine ♀ was geheel in vuur en vlam, het leek wel of zij in hem de held harer dromen zag, trappelde met haar voorpoten en was volledig in vervoering. De grotere ♀ toonde heel wat minder hartstocht, waardoor ik een weinig teleurgesteld was omdat de gang van zaken deed vermoeden, dat de ♂ de kleinere ♀ zou uitkiezen, hetgeen waarschijnlijk op minder eieren zou uitlopen. Het verliep echter anders, want hoe de kleine ♀ ook haar beste beentje voorzette, nooit is er iets van copulatie gekomen. De ♂ versmaadde al haar genegenheid en bood uiteindelijk zijn diensten aan de grote ♀ aan.

Hier meende ik een verschil te ontdekken met *Lacerta muralis*, waar één ♂ het werk van verscheidene mannen verrichtte.

Copulatie.

Hoe dikwijls de paring geschiedde weet ik natuurlijk niet voor 100% nauwkeurig, maar omdat ik de hele dag naast de bak stond te werken, kan mij toch niet veel ontgaan zijn. De eerste paring, die ik kon waarnemen, gebeurde op 7 Juni 1950, gevolgd door een op 9 Juni, telkenmale omstreeks 11 uur met mooi zonnig weer.

Na de laatste paring scheen alle paringsdrang te zijn geweken en omdat de ♀ daarna snel in omvang toenam (zij was vóór de paring niet bijzonder dik) plaatste ik de toekomstige vader en de ontgoochelde kleinere ♀ in een andere bak. De ♂ nam minder voedsel tot zich en de kleine ♀ scheen plotseling haar verering te hebben verloren, zodat het in het andere terrarium weer een normale gang van zaken werd. Met het oog op de komende eiafzetting zorgde ik er voor dat het oplopende deel van circa 20 cm hoog goed los bleef om het geheel vochtig te kunnen houden (de atmosfeer in de werkplaats was zeer droog), terwijl ik de legplaats afdekte met van te voren vochtig gemaakt mos. Intussen zwol het lichaam van de bevruchte ♀ steeds op en door de huid heen telde ik reeds negen eieren. Niettemin vreesde ik op het laatst nog dat het eiafzetten niet tot stand zou komen. Eén nacht voor het afzetten der eieren namelijk, groef de ♀ hopen en rende rusteloos door het terrarium, hetgeen toen niet hoopgevend scheen.

Ei-afzetting.

Toen ik des morgens 29 Juni 1950 bij het terrarium kwam lag de ♀ zo dun, alsof zij was uitgeknepen, onder de boomschors. Groot was mijn verrassing toen ik in het midden van de verhoging elf ivoorkleurige eitjes op een hoopje vond. Het gat werd weer met grond gedicht en de ♀ werd in een andere bak gezet.

Het afzetten der eieren had derhalve precies veertien dagen na de laatst waargenomen copulatie plaats gevonden. Door ervaring, opgedaan in een hier voorafgaande periode — waarbij mij was gebleken dat de verandering van ligging der eieren in het allereerste begin praktisch geen invloed heeft op het al of niet uitkomen der eieren — nam ik het besluit de eieren te doen uitbroeden in een bloempot. De gebruikte broedinstallatie is reeds beschreven op pagina 66 van het Aprilnummer.

Wat betreft het immuun zijn der eieren ten opzichte van het omkeren, leek het mij interessant eens de proef op de som te nemen bij de eieren van mijn *Lacerta viridis*. Derhalve werd de zandbodem verlaagd, terwijl de eieren met meer grove bladaarde werden bedekt dan anders. Bovendien werden alle eieren omgekeerd, één uitgezonderd.

Op het moment van het inleggen der eieren op 24 Juni 1950 waren zij niet alle gelijk in grootte. De lengte varieerde van 13,3 tot 14,6 millimeter. Alle eieren waren in dikte gelijk, nml. 9,6 mm. Van de elf eieren waren er slechts drie, die los van elkaar lagen, de overige acht vormden één kluit, en derhalve geen materiaal voor individuele waarnemingen. De drie door mij gewogen eieren hadden gemiddeld een gewicht van 0,780 gram. Op 1 Juli 1950 waren zij reeds gegroeid tot een lengte van 15 mm en in dikte tot 10,5 mm toegenomen.

Ervaring, opgedaan bij vorige kweken, had geleerd, dat een in reeds vergevorderd stadium verkerend embryo zeer gevoelig is en dat zelfs een zeer voorzichtig oplichten of maar even bewegen der eieren voldoende was om het afsterven daarvan te bewerkstelligen. Hier zal dus wel de oorsprong zijn voor de veel verkondigde stelling, dat een omkeren der eieren er noodlottig voor zou zijn.

Het bovenstaande geldt vanzelfsprekend ook voor het verplaatsen van eieren uit een gezelschapsterrarium naar de een of andere broedinstallatie. Naarmate de embryo's zich meer ontwikkelden, ging ik derhalve niet door met het meten en wegen der eieren. Nu was het maar geduld oefenen.

Bij weers- of temperatuursveranderingen werd er viermaal per dag gecontroleerd. Inmiddels werd er voor gezorgd, dat de oppervlakte van de broedpot vochtig en luchtig bleef.

Wanneer er eieren van *Lacerta muralis* (Muurhagedis) worden uitgebroed, wordt er voor gezorgd, dat de oppervlakte gedurende de dag droog wordt, terwijl na inschakeling van de nachtverwarming een vochtiger oppervlakte wordt gecreëerd.

Uitkomen der eieren.

Na een kleine twee maanden geduld te hebben beoefend kwam op 21 Augustus 1950 — vroeger dan ik verwachtte — het eerste hagedisje te voorschijn. Op dat moment mat en woog ik een nog niet uitgekomen ei, met als resultaat een lengte van 23,3 millimeter, een dikte van 16,4 mm en een gewicht van 2,950 gram. Een dag daarna waren er reeds tien jonge hagedissen uitgekomen. Uit de kluit was slechts één ei afgestorven, en dit ondanks het opzettelijk omkeren der eieren! Eén hagedisje was onvoldragen geboren en liep met open buik, waaruit dooierzak en ingewanden puilden, hulpeloos rond. Daar ervaringen, opgedaan bij de kweek van *Lacerta muralis*, hadden geleerd, dat zo'n onvoldragen jong niet lang blijft leven, werd dit gedood.

De jonge hagedissen waren teer en fijn. Zij hadden een lengte van 7,5 tot 8 cm en een gewicht van 0,950 gram. Hoe ik jonge hagedissen verder opkweek vindt u eveneens in het Aprilnummer beschreven. Niets is mooier dan een jonge *Lacerta viridis* van enige dagen oud. De rug heeft een bruin tot roodachtige kleur. De ogen zijn waarlijk enig en het is een lust om te zien hoe lief deze naar verhouding grote donkere, naieve ogen uit het groene kopje kijken.

(vervolg van pag. 93)

stemt mij tot vreugde en gaarne breng ik dank aan mijn mede-bestuurders en aan allen, die mij bij dit werk in de afgelopen periode hebben gesteund.

Nog steeds wordt onze vereniging bedreigd door allerlei moeilijkheden, die in hoofdzaak direct verband houden met de slechte economische situatie in ons land

en de geweldig gestegen kosten van levensonderhoud. Laten wij hopen, dat „*Lacerta*“ ook deze klippen zal weten te omzeilen en in de komende 10 jaar wederom een goede leidsvrouw zal zijn voor een ieder, die zich met reptielen en amphiëën bezig houdt.

J. Th. TER HORST.